

ประเทศไทยอยู่ตรงไหน ในเวทีความยั่งยืนสากล

พรพิมล บุญคุ้ม
ปทุมยาพร ปรางบาง
กันยายน 2564

การรายงานการดำเนินงานด้านความยั่งยืนในเวทีสากล

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา หลายประเทศทั่วโลกตื่นตัวและมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและมุ่งเป้าสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการที่สหประชาชาติได้ประกาศเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (UN's 2015 Sustainable Development Goals; SDGs) เพื่อให้นานาชาติมีเป้าหมายและส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปด้วยกัน นอกจากการหารือกันเรื่องตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับความยั่งยืนในแต่ละมิติแล้ว รูปแบบการรายงานและวิธีติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการตามเป้าหมายของ SDGs ก็เป็นเรื่องที่สำคัญ

การรายงานการดำเนินงานตามเป้าหมายของ SDGs ของประเทศไทย มีปรากฏในรายงาน 2 ฉบับ คือ Asia and The Pacific SDG Progress Report 2021 หรือรายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของเอเชียและแปซิฟิก 2021 ซึ่งเป็นรายงานการวิเคราะห์ความก้าวหน้าและประเมินช่องว่างที่จะต้องเติมเต็มเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมาย SDGs ภายในปี 2030 และ Sustainable Development Report หรือเดิมใช้ชื่อ SDG Index and Dashboards ซึ่งเป็นรายงานผลการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals — SDGs) ของแต่ละประเทศ โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถใช้เป็นข้อมูลในรายงาน มาประกอบการจัดอันดับความสำคัญ วางแผน นำไปปฏิบัติ และติดตามประเมินผลการพัฒนาตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

Special points of interest

- การรายงานความยั่งยืนในเวทีสากล
- EPI –Environmental Performance Index
- ไทยอยู่อันดับที่เท่าไรในรายงาน EPI 2020

Environmental Performance Index (EPI)

ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม หรือ Environmental Performance Index (EPI) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยความร่วมมือระหว่าง ศูนย์นโยบายด้านกฎหมายและสิ่งแวดล้อม แห่ง มหาวิทยาลัยเยล และศูนย์เครือข่ายวิทยาศาสตร์โลกนานาชาติแห่ง มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐอเมริกา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างมาตรฐานในการชี้วัดผลการดำเนินงานด้าน

สิ่งแวดล้อมของประเทศหนึ่งๆ โดย EPI มีการเผยแพร่รายงานการจัดอันดับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศทั่วโลกครั้งแรกใน ปี ค.ศ. 2014 และรายงานต่อเนื่องทุกๆ 2 ปี โดยในรายงานแต่ละฉบับนั้น จะมีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลอ้างอิง และวิธีการประเมินให้สอดคล้องตามพลวัตของสังคมโลก

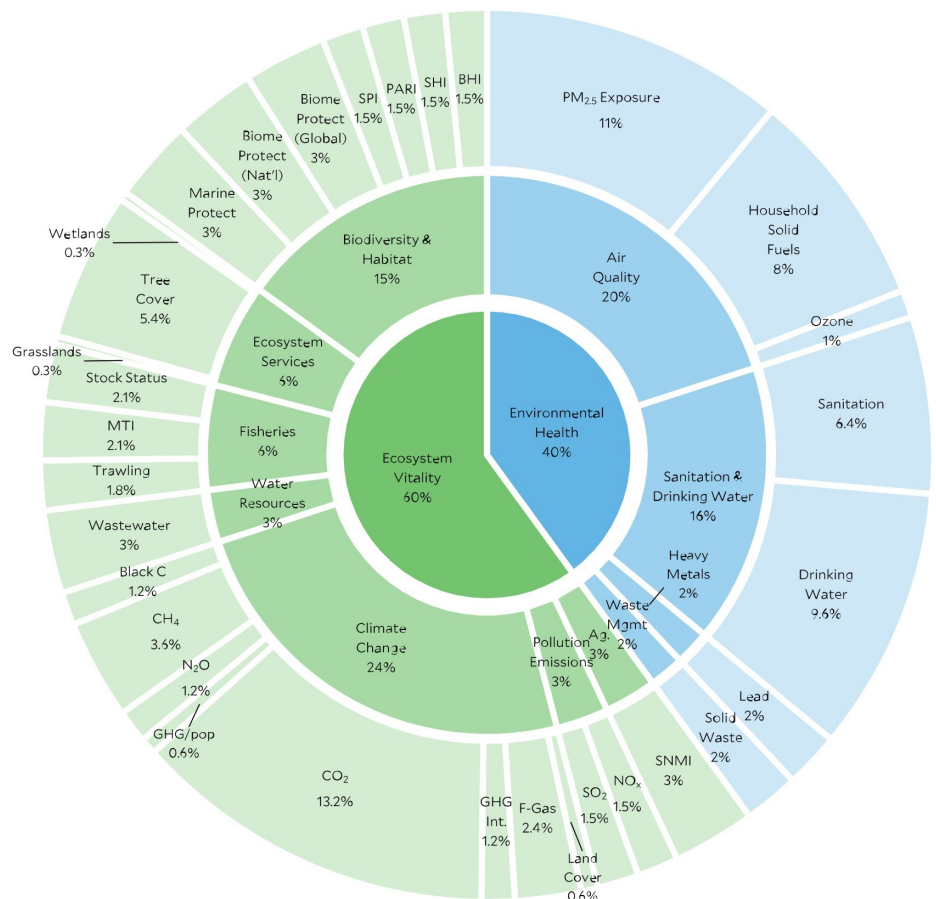
ตัวชี้วัดความยั่งยืนใน EPI 2020 นั้นยังคงแบ่งเป็น 2 วัตถุประสงค์หลัก (Objective) เช่นเดียวกับการรายงานในปีก่อนหน้า โดยแบ่งเป็น

- 1) วัตถุประสงค์ด้านสุขภาวะด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Health)
- 2) วัตถุประสงค์ด้านความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ (Ecosystem Vitality)

ซึ่งการประเมินตาม 2 วัตถุประสงค์นี้ จะพิจารณาครอบคลุม 11 ประเด็น (Issue) และ 32 ตัวชี้วัด (Indicator) โดยมีการจัดเรียงตามความสำคัญ และกำหนดค่าถ่วงน้ำหนักให้แต่ละตัวชี้วัดโดยใช้ความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีการปรับปรุงในทุกรอบของการรายงาน

EPI 2020 เป็นการรายงานล่าสุดโดยมีการให้น้ำหนักหมวดสุขภาวะด้านสิ่งแวดล้อม 40% และ หมวดความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ 60% ซึ่งจะถูกนำมาใช้ในการถ่วงน้ำหนักคะแนนการดำเนินงานของแต่ละตัวชี้วัดและนำมาสรุปรวมเป็นผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของแต่ละประเทศ คะแนนรวมที่ได้นั้นจะนำมาจัดอันดับผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมต่อไป

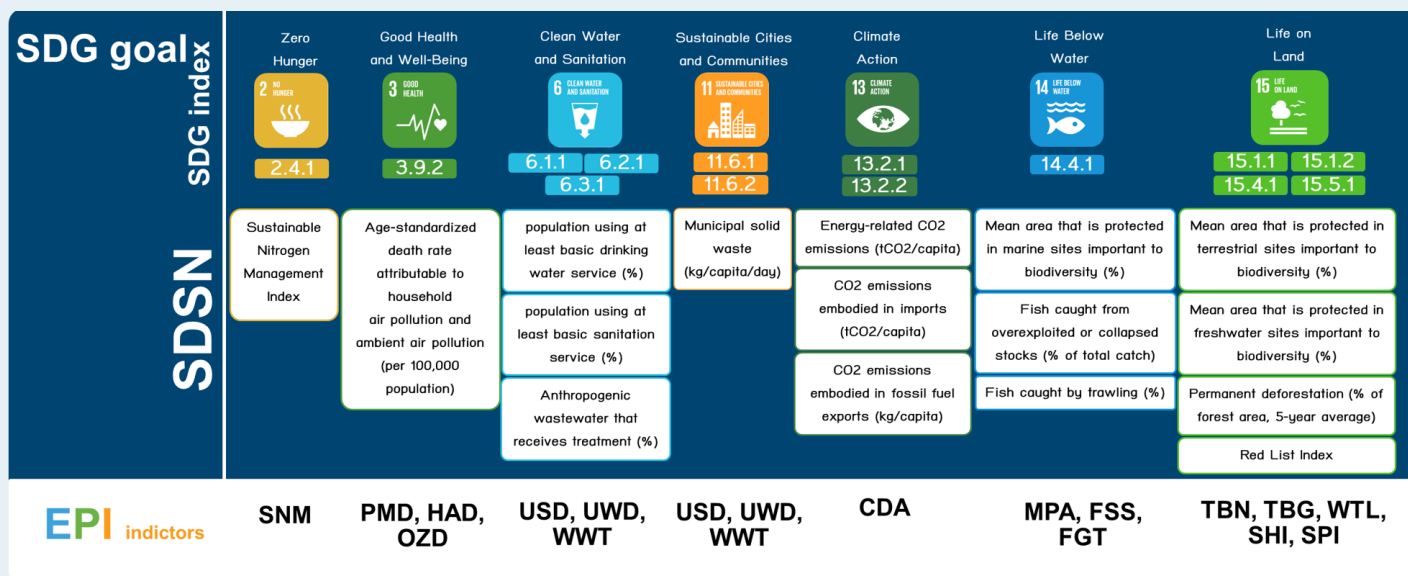
กรอบการประเมินคะแนน EPI 2020

ที่มา: 2020 EPI Policymakers' Summary, <https://epi.yale.edu/downloads>

EPI และ SDGs

หากพิจารณาความสอดคล้องของ ตัวชี้วัดของ EPI กับตัวชี้วัดของ SDGs และ Sustainable Development Report ก็จะได้เห็นว่าตัวชี้วัดของ EPI นั้น อาจไม่ครอบคลุมตัวชี้วัดของ SDGs ได้ทั้งหมด แต่ EPI นั้นก็สามารถสนับสนุนการติดตามการดำเนินงานเพื่อตอบ SDGs ของประเทศได้ในหลายๆ ตัวชี้วัด โดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

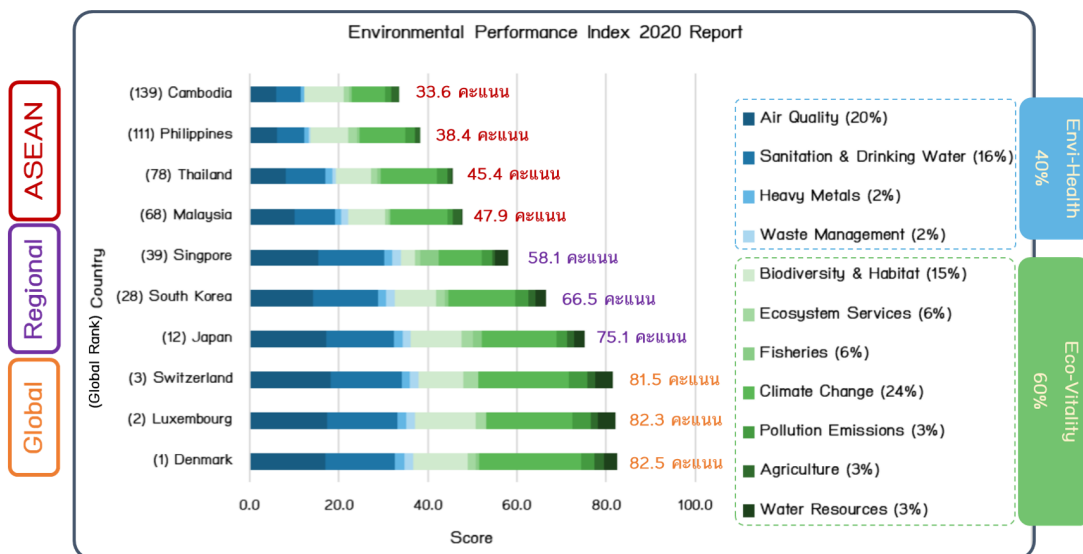

(เรียบเรียงโดย สถาบันเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน)

การรายงาน EPI 2020 เป็นการนำเสนอผลคะแนนการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมและผลและจัดลำดับ 180 ประเทศทั่วโลก โดยคะแนนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและผลการจัดอันดับ EPI 2020 ประเทศที่มีผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดในโลก

3 อันดับแรก ได้แก่

- ประเทศเดนมาร์ก (82.5 คะแนน)
- ประเทศลักเซมเบิร์ก (82.3 คะแนน)
- ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (81.5 คะแนน)

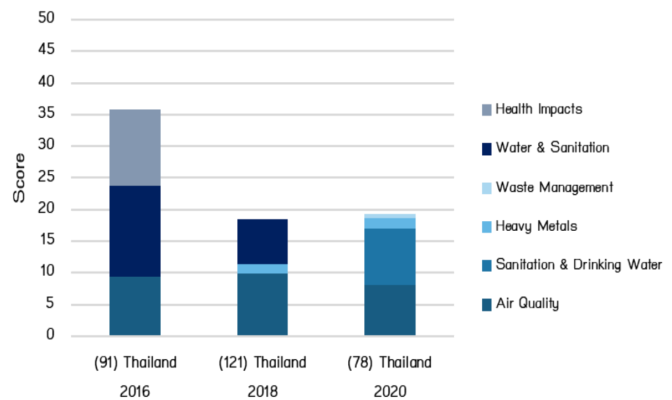

สำหรับประเทศไทย มีผลการดำเนินงานจัดอยู่ในอันดับที่ 78 ของโลก โดยมีคะแนนรวม 45.4 คะแนน ซึ่งคะแนนได้คะแนนผลการดำเนินงานในประเด็นด้าน Air Quality, Sanitation & Drinking Water, Climate Change และ Biodiversity & Habitat ค่อนข้างสูงและคิดเป็นคะแนน 34.1 คะแนนจากคะแนนทั้งหมด

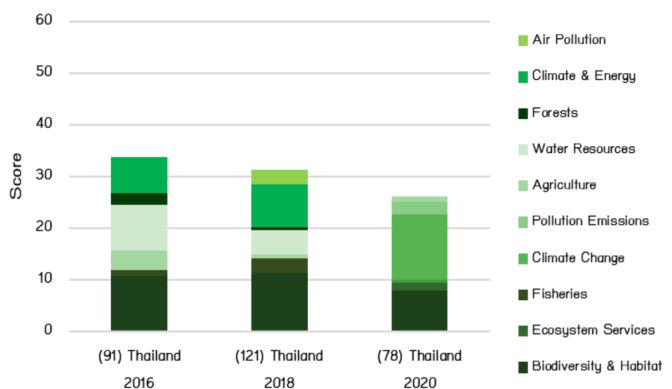
EPI มีการปรับปรุงเกณฑ์การให้คะแนนอย่างต่อเนื่อง

หากมองย้อนกลับไปพิจารณาผลงาน EPI ปี 2016, 2018 และ ปี 2020 จะเห็นว่าในปี 2020 ประเทศไทยถูกจัดอันดับผลการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมในอันดับที่ดีขึ้น คือ อันดับที่ 78 ซึ่งขยับขึ้นมาจากอันดับที่ 121 ในปี 2018 ในขณะที่มีคะแนนรวมน้อยกว่าในรายงาน EPI 2018 ทำให้ได้ทราบว่า คะแนน EPI ที่ลดลงในปี 2020 นั้น ไม่ได้สะท้อนว่าประเทศไทยมีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมลดลง แต่ส่วนหนึ่งมาจากการวิธีการประเมิน EPI นั้นยังคงมีการทบทวนและพัฒนาวิธีการประเมินทุกๆ 2 ปี โดยมีการ เพิ่มหรือลด ตัวชี้วัด การปรับแก้ค่าถ่วงน้ำหนัก ดังนั้นหากประเทศไทยจะนำเอาคะแนนและลำดับ EPI มาเป็นเครื่องมือในการติดตามการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศ จึงควรระมัดระวังในประเด็นนี้ด้วย

Environmental Health 2016 (50%), 2018 (40%), 2020 (40%)

Ecosystem Vitality 2016 (50%) 2018 (60%), 2020 (60%)

ประเทศไทย เป็นหนึ่งในประเทศที่มีนโยบายและการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนเป็นวงกว้าง โดยมีความร่วมมือกันทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายความยั่งยืน SDGs ซึ่งหากประเทศไทยประยุกต์กรอบการดำเนินงานของ EPI และทำการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่มีเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการติดตามแต่ละตัวชี้วัดก็จะเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์และทำท่ายอย่างมาก เพราะไม่เพียงจะเป็นการเพิ่ม Ranking การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมโดยรวมของประเทศ แต่ยังช่วยบ่งชี้ประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม และประเด็นปัญหาเร่งด่วนที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการทบทวนหรือกำหนดนโยบายตลอดจนใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติเพื่อสนับสนุนประเทศให้ก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

สถาบันเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ (เอ็มเทค)
 สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)
<https://www.nstda-tiis.or.th/>
<https://www.facebook.com/TIIS.NSTDA>
 อีเมล: pompimb@mtec.or.th
 โทรศัพท์: 02 564 6500 ต่อ 4077